

Če učitelj šolo še tako prijetno dela, če bi še tako nauke spreminjal; veselje do šole je učencu prešlo. Želi si spremenjave, želi morda prestopiti v druge šole; a če to ni mogoče, poslovi se od šole za vedno.

Na dvorazrednih šolah moreta dva učitelja že dalje časa otroka v šoli prideržati. Pridni učenec hodi tu 4 — 5 let v šolo. Na trin večrazrednih šolah je pa še boljše.

Zategadel smemo svetovati, da dolžnost v šolo hoditi naj bi se ravnala po številu učiteljev, ki podučujejo na različnih šolah. Na enorazrednih šolah naj bi bila dolžnost 6 let v šolo hoditi, na dvorazrednih 7 let, na večrazrednih naj bi se popolnoma postavi zadostovalo, na teh naj bi šolanje trajalo celih 8 let. Na vseh šolah pa naj bi veljalo načelo: Dalje časa ko otrok v šolo hodi, več se bode učil, več se bode navadil, in lažje bode shajal s pridobljenimi nauki v poznejem življenji.

L.

## Čertice o pravi odgoji.

Spisal — m —.

(Dalje.)

Iz omenjenih razlogov sledi jasno, da je tista odgoja edino prava in dobra, která iz človeka človeka odgoja. Vsaka druga odgoja je kriva, ker nikoli ni mogoče, da bi zamogla roditi blagega sadu ne pri posamesnih, ne pri celem človečanstvu. Ako torej hoče ljudska šola biti v pravem pomenu ne samo učiteljica, temuč tudi odgojiteljica, se mora v prvo na prej omenjeno opirati in potem še le na posebne okoliščnosti, v ktere prihaja njena mladina.

Menil bo morda kdo, da šoli potem takem popolnoma nič treba ni pripravljati mladine na bodoče stanje. Misel taka bi bila napačna. Šola mora pripravljati mladino tudi na stanje, ali to pripravljanje ne sme postati glavni namen šole. Nobena šola ne more mladino gledé na vse ozire pripraviti za kaki stan, kako stališče; njena naloga je samo pripravljati jo za mogoče njene bodoče okoliščnosti, da nezvedena v iste ne stopi. Ker je mogoče, da so te okoliščnosti take, da so za večnost pogubne človečanstvu, se mora torej najprej na one ozirati.

Vse to zahteva od učitelja višja moč, zahteva država, zahteva narod in domovina, zahteva večna pravica in resnica, in kar vsi ti členki (faktorji) zahtevajo, to mora biti prvi zakon učitelja. Nad odgojo človeka človekom nimamo nič višjega, kar bi se od ljudske šole zahtevati moglo; in kdor veli, da naši časi kaj več zahtevajo,

ta ne pozna našega časa. V tej stvari, to je v izreji in odgoji se ne sme ljudski učitelj ravnati po volji staršev posamesnih otrok, ker bi potem lahko nastal pravi babilonski stolp iz ljudske, dobro vredjene šole. Za pojedina stališča, pojedina stanja bi morali imeti in tudi tu in tam že imamo posebne gospodarske, obertniške, tergovske, kmečke, brogarske, vojniške in druge enake šole; ali ljudska šola stoji edino v službi človečanstva, v službi države, v službi širje in ožje domovine. Tem torej po volji se mora mladina odgojiti in ne po volji pojedinih staršev. Oni učitelj, kateremu bi v tem slučaju večje veljavnosti (avtoritete) bile oče, mati, stric, ujec, teta, ded itd., kakor pa človečanstvo in domovina, ni učitelj, ter ob enem odgojitelj svoje mladine — temuč najemnik, dninar.

Treba je sicer, da mladina najbolj ljubi očeta in mater, ali veljavnost perva ji vedno le mora biti učitelj in to učitelj v pravem pomenu besede. Kdor tega pervenstva pri mladini ne zna dobiti, bode vedno bolj in bolj hiral in ž njim šolska mladina.

Perva, najsvetejša in najčastejša naloga ljudskih šol je torej odgoja človeka človekom, da postane mladeneč pravi človek, vreden svojega imena; mimo tega naj se pripravlja mladina za bodoče stanje. Tega načela naj se poprime vsaki učitelj ljudskih šol in delo njegovo bode tisučerni sad rodilo!

Ker še ni dovelj, da se uči tega ali unega je treba, tega ali unega se mora človek poprijeti; temuč se tudi ob enem pokazati more način, na kateri se vse to spolniti zamore, naj tudi ta tukaj v kratkih obrisih sledi. Treba je to tudi zaradi tega, da se pisatelju črtic očitati ne bode moglo, da samo podira in ruši, ter nič ne sezida.

Pervo, k tej odgoji potrebno je, da se napeljava mladina k mišljenju. Čemu bi nek imeli um, ako ne k mišljenju? Odgoja prava mora skrbeti, da napreduje in se razvija um. Nekteri celó terdijo, da človek, katerega um ne pervakuje, preneha biti človek, ker ni pri moči izverševati človeške dolžnosti, voditi truplo svoje in vzdrževati dostojanstvo lastnega plemena. Ako človek noče priti do take velikega pomilovanja vredne stopnje, je v prvo treba, da sam misli, da se uči sam soditi, primirljati in razločevati; da ne bode govoril vedno to, kar drugi govoré, temuč bode, karkoli mogoče, sam presodeval in potem po lastnem trdnem prepričanju govoril in ravnal. K temu je potrebno, da prav misli, to je, da razločiti zna pravico od krivice, resnico od puhljobe, zerno od resi. Potrebno je dalje tudi, da se otrese škodljivih predsodkov in da more pri vsakem lastnem djanju naštevati vzroke in razloge, ki so kakovost djanja zahtevali in ob enem zagrešili. Potrebno je, da premišljuje najprvo poglobitnejše stvari, da se seznanja s svojimi

dolžnostmi, s potrebnimi obnašanji do ljudi, do družine, do društva, do domovine, do države in do človečanstva in da te stvari iz pravega stališča presoja, ali so zanj dobra, ali ne.

To mora biti podlaga vsega znanja, vsega učenja, ker le na ta način more priti mladeneč in v obče človek do modrega življenja, katero je vsakemu brez razlike, enako potrebno. (Konec prih.)

## Misli o pisanji po meri.

V 14. listu „Učit. Tov.“ popisuje gosp. Ž. važnost in spretnost učila v lepopisju po meri (taktiranji), in dokazuje to s tem, da pravi: „Ta način pisanja vstvarja skupno mišljenje in delavnost vse šole in enakost v potegu, kar eden vleče, to tudi vsi drugi, kar učitelj napoveduje, to dela vsa šola, vse je pazno. Počasnež je prisiljen hitreje potegniti, naglež pa zmirneje. Nobeden se ne zmezi, lepa tihota je, itd.“

Da je to vodilo pri pisanji jako važno in priporočila vredno, ne bom tajil; marveč vse to priterjujem gosp. pisatelju; ali pristaviti moram, da to vodilo je le za nektere, ne pa za vse šole; postavim za tiste, kjer otroci le v začetku šolskega leta; t. j. vsi ob enem času začenjajo hoditi v šolo; kakor tudi za tiste, kjer je zmožnost učencev v pisanju zelo enaka. Za druge pa, post. za tiste, kamor otroci skoraj celo leto prihajajo (kar je žalibog, po deželi zelo v navadi), kjer ima učitelj v enem razredu po dva ali tri oddelke (ali pa celo toliko, kolikor učencev), posebno v I. razredu, je velekrati tolika zmez, da skoraj učitelj ne vé, kje bi se lotil. Tamo tedaj, kjer je zmožnost učencev v enem, kakor v drugem nauku toliko različna, nego dan od noči, tam zdi se mi nemogoče predpisanih vodil (metod) na tanko držati; toliko manj pa še, pri pisanji vodila po meri. Da bi bilo v takih šolah to vodilo priporočila vredno, to jaz pisatelju naravnost ugovarjam, in hočem to tudi iz lastne skušnje dokazati.

Omenil sem že, da ima učitelj na deželi velekrati v enim razredu po dva, tri ali še celo po več oddelkov. Kaj tedaj mu je storiti, da pri toliki različni zmožnosti vendar slednji učenec napreduje, a ne zaostaja? Bode li mar vsem, torej tudi tistim učencem, ki znabiti že po dve ali tri leta v šolo hodijo, ravno isto pisanje narekoval, nego onim, ki so še le jeli hoditi v šolo? Da bi pa dvema, trem ali še celo večim oddelkom, vsakemu kaj drugega ob enim narekovati mogel, to zdi se mi nemogoče. A tudi je treba, da učitelj pazi, kako učenec sedi, kako pisalo derži in kako da